10 (8) kultur

SVENSKA DAGBLADET Tisdagen den 19 augusti 1986

Kulturchef: Ingmar Björkstén, tel. 13 51 83
Redaktionssekreterare: Bo Löfvendahl, tel. 13 56

Freud och hans karaktär

Christian Braad Thomsen: Sigi Erövraren. Översättning: Sven Erik Täckmark. Alfabeta.

INTRESSET FÖR Freuds privatliv är stort, delvis därför att hans idéer är lättare att få grepp om i ett biografiskt sammanhang. Men nyfikenheten har också speciella orsaker. Psykoanalysen har velat avslöja människors inre och demaskerandet har säkert givit upphov till ett ressentiment i det allmänna medvetandet. Det är därför en sorts vedergällning när psykoanalysens fader får sina svagheter belysta offentligt. Men Freuds privata uppförande blir också lätt ett mått på analysens effektivitet. Själv trodde han inte att den kunde göra människor särskilt mycket bättre och såg i den främst en forskningsmetod. Trots det medför den terapeutiska situationen att krav på förbättring reses. Att människor genom insikt lär sig bemästra sina irrationella impulser är den mest gripbara bekräftelsen på teorins och praktikens riktighet. Kan man å ena sidan beslå Freud med neurotiskt och omoget beteende, tycks det också som om man har formulerat en invändning mot läran.

På senare tid har en intensiv men inte helt seriös kamp mot det freudianska etablissemanget förts just på denna nivå. Kritiker har försökt kompromettera psykoanalysen genom att avslöja olika incidenter i Freuds liv. Man har bl a beskyllt honom för kokainmissbruk, otrohet med sin svägerska och för att han av feghet skylde över sina patienters faktiska lidande. Det är bl a för att bemöta dessa angrepp som den danske regissören och författaren *Christian Braad Thomsen* skrivit biografin *"Sigi Erövraren"*.

NÅGOT NYTT material har Thomsen just inte att redovisa; boken bygger på redan publicerat stoff. Han är väl orienterad i ämnet, och trots att hans avsikt är att försvara, bemödar han sig om att hålla en kritisk distans till Freud – dock inte helt framgångsrikt. I en del fall kan han förstås utan större svårigheter tillbakavisa angreppen på denne. Vad gäller Masson, som ju hävdat att Freud dolde sexuella övergrepp mot barn, så kan Thomsen visa att argumentationen delvis bygger på en oriktig uppfattning om Freuds senare ståndpunkt; denne utesslöt aldrig att berättelser om övergrepp kunde vara sanna.

Men Thomsen har en speciell infallsvinkel på dispyten. Han menar att Freud, när han lade tyngdpunkten på barnets eget driftliv, inte övergav utan utvidgade förförelseteorin; han utgick i fortsättningen från att både faktiska och inbillade förförelser kunde orsaka neuroser. Det är svårt att se vad som är vunnet med en sådan formulering. Det är en avgörande skillnad mellan att tillskriva föräldrarna en allmän tendens att våldföra sig på sina barn, och att tillskriva barnet en önskan att undanröja föräldern av samma kön för att uppnå erotisk förening med föräldern av motsatt kön. Övergivandet av förförelseteorien var en drastisk omorientering och det finns ingen anledning att sudda ut de skarpa konturerna. Diremot är det knappast korrekt att se driftsteorin som ett svek mot barnet; tvärtom bidrog Freud till att befria det ur den påtvingade oskuldens tvångströja – barnet fick rätt till ett komplicerat känsloliv.

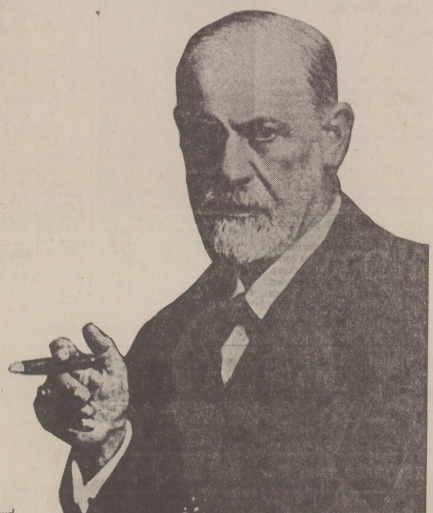

Sigmund Freud övergavs av sina lärjungar – eller skrämde han ivägdem?

HELT FRAMGÅNGSRIK i sina försök att tvätta bort fläckarna på Freuds karaktär är Thomsen inte, och han faller ibland tillbaka på en idealiserad bild av denne. Av Freuds redogörelse för förförelseteorin framgick ganska klart att han på ett synnerligen aktivt sätt drev fram förförelseberättelserna: "endast genom det starkaste tvång i behandlingen kan man förmå dem att återskapa dessa scener", hette det. Trettiotalets år senare skrev Freud att nästan alla kvinnliga patienter berättade för honom att de blivit förförda av sin fader. Huvudansvaret för den felaktiga förförelseteorin hade således förflyttats från honom själv till kvinnorna. Denna rätt pinsamma diskrepans förklarar Thomsen helt sonika med att Freud så långt efteråt kan ha haft svårt att minnas hur det egentligen förhöll sig – detta sagt om en man som gärna trodde att det fanns motiv bakom glömska.

Men det är i beskrivningen av schismerna mellan Freud och hans medarbetare som Thomsens svårighet att hålla distans får de mest kännbara konsekvenserna. En efter en försvann de mer begåvade lärjungarna efter hätska uppgörelser från kretsen kring Freud och grundade egna skolor. Enligt freudianerna själva berodde brytningarna oftast på opponenternas neuroser och på att de fann ödipuskomplexet en allt för svår sanning att leva med. Thomsen ansluter sig i stort sett till denna uppfattning: Freud var tolerant och öppen för nya idéer. Det var de känslomässigt obalanserade lärjungarna som upphöjde honom till en fadersgestalt vilken de sedan måste göra uppror mot.

Denna uppfattning om rörelsens konflikter har på ett systematiskt sätt kritiserats av bl a Paul Roazen, som på grundval av omfattande undersökningar gjort gällande att det var Freud själv som drev bort de mer begåvade och självständiga lärjungarna.

DET ÄR SYMPTOMATISKT att Thomsen inte i nämnvärd omfattning tar upp de teoretiska spörsmål som orsakade stridigheterna med de mest framstående revoltörerna Adler och Jung. Beaktar man dem är det inte så lätt att fördela sympatierna. Adler framhävde den socialt orienterade aggressivitetens betydelse och Jung riktade uppmärksamheten på vuxenlivets egna konflikter och kampen för livsmening, och dessa idéer är mycket viktiga kompletteringar till Freuds psykosexuella perspektiv. En någorlunda odogmatisk psykoanalytiker skulle i dag ge Adler och Jung rätt på åtskilliga punkter i deras kontroverser med Freud. Psykoanalysens mognad har i hög grad bestått i att man i tysthet återupptagit dessa tidiga revoltörer i ledet. Thomsen tycks emellertid inte ha någon större uppskattning av dem och är logiskt nog inte heller någon anhängare av den moderna psykoanalysen; jagpsykologin avfärdas sålunda som konservativ.

Men Thomsen kan förstås inte blundа för de sekteristiska tendenserna hos psykoanalysen. I själva verket går han på denna punkt mycket längre än många andra kritiker; han jämför rörelsen med stalinistiska organisationer och tror att den, om den fått reell politisk makt, skulle ha kunnat utöva ett veritabelt förtryck.

Men hur rimmar då detta med den glädje inför nytänkande och självständighet som han finner hos Freud? Jo, menar Thomsen, det var människor i Freuds närmaste krets, framför allt Ernest Jones och Karl Abraham, som var ansvariga för sekterismen. Det skulle innebära att Freud visste föga om vad som hände i hans egen rörelse, eller också att han saknade makt att förhindra uppkomsten av ett intolerant klimat. Thomsens konstruktsvägar inte trovärdig: å ena sidan en oskyldig ledare, å andra sidan brutala underhuggare – en jämnare fördelning av ansvaret är högst pråkallad. Thomsen återger förvisso inte karaktären hos den Freud som strax efter första världskriget skrev till Jones att "din plan att rensa ut de jungianska medlemmarna från Föreningen i London är förträfflig".

Kay Glans

Målningar i ord och språkliga språng

Birgitta Lillpers: Gry, och bärga. Wahlström & Widstrand, cirkapris 80:–.

KONKRETISTERNA trevade i gränssnittet mellan litteratur, bildkonst och musik och avlockade därmed språket mer direkt sensuella värden – man försökte, enkelt uttryckt, måla eller komponera med språkets beståndsdelar, inte bara beskriva. Lärdomarna har visat sig fruktbara, om än svårhanterliga – till dem som har lyckats krydda det vanliga språket enligt konkretismens metoder hör bland andra Åke Hodell och Bengt Emil Johnson. En och annan yngre författare har gjort försök i samma riktning, om än inte alltid med samma lyckliga resultat.

Till de avgjort intressantare av de författare som har prövat sig fram till ett personligt språk längs dessa vägar hör *Birgitta Lillpers* som i sin tredje diktsamling *Gry och bärga* målar och musicerar i ord på ett mycket egenartat sätt. Risken med detta slags poesi är naturligtvis att den lyfter från varje igenkännlig referens till läsarens egen erfarenhet och blir ett slags verbal akrobatik – "när du sveptes i sorg som i /marienglas, vålskuren sorg/med kanter bitska som/kryddor av droppar//ja också/ medan kylans skäck gnäggade/i sitt vita stall" etc, etc. Också sådana sekvenser kan naturligtvis avkrävas en fällning av begriplighet, men utbytet blir jämfört med ansträngningen, tämligen magert. Till dels handlar det alltså om ett orimligt appsvullet bildspråk, till dels – och det är betydligt intressantare – handlar det om syntaktiska och språkliga experiment.

DET FINNS en ihärdig konsekvens hos Lillpers som gör att ett slags metod är skönjbar också i det man kan uppfatta som mindre lyckat – och därvidlag kan nog olika läsare tänkas ha olika preferenser. Det handlar enkelt uttryckt om att klä förnimmelser, psykologiska processer och reaktioner i kött av ord. Bäst kommer detta kanske fram i de målningar i ord som ingår i diktsamlingens mittparti – "Familjegrupp" är en suverän målningskommentar, där det pendlar mellan olika skikt i bilden och där färgens lyster får sin motsvarighet i ett mycket sinnligt språk – utdraget gör inte helheten rättvisa, men ger ändå en antydan om kvaliteterna i Lillpers poesi:

> Jag har ändå lagt ut körsår bland oss. Se!
> Jag har spillt min klang på dyken.
> Det är ett sött krig:
> Försiktigt har jag lossat skaften från deras inte helt brickliga fästen,
> Kunde nu saften, som snart borde tränga fram, fläcka våven ljudlöst . . .

På sitt sätt originellast är kanske bikens sista tredjedel – en svit med titeln "I docentens hus", som från en något så när deskriptiv prosa övergår till den egenartade form av språkligt hårdknådade poesi som är typisk för Lillpers.

Delvis är det väl fråga om en slags utvecklingshistoria – barnet med sin levande nyfikenhet och levande rädsla, vistas i docentens hus, som i viss mån representerar vuxenliv och mänskligt begränsade erfarenhet och kunskap. Egentligen är nog den lätt surrealistiska prosauppträdet det intressantast partiet – de skyggt anonyma barnen rör sig i docentens prydliga kök där ingen vuxen finns; de tömmer nätt och jämnt koka choklad när de kommer in från kylan. De finns en skärpa i den psykologiska beskrivningen av ödslig övergivenhet som ger denna drömsekvens en mycket speciell karaktär. Längre fram i sviten kompliceras allt samtidigt som perspektivet vidgas: svitens slutord ger en glimt av en slutsats: "att man ändå alltid skall passera någon/något mått/med sig vånda/så att den inte blir i proportion/till bara en själv".

TROTS LILLPERS obestridliga begåvning för språkliga språng av olika slag kan man ibland önska att hon skrev mer prosa. Upptakten till "I docentens hus" är en absurd prosadikt eller novellet som i sin provocerande gåtfullhet ger mersmak. På det området kan det finnas mer att hämta för Lillpers!

Tom Hedlund

tidskriften

Nordiska njutningsmedel

VAR KOMMER DE egentligen ifrån, alla dessa unga danska poeter som bubblar av begåvning och nästan verkar skjutna upp som svampar ur jorden? *I Café Existens 1/86* presenteras 23-åriga Niels Frank, en av flolårets lyriska debutanter, vars diktsamling "Ögeblikket" analyseras av Erik Skyum-Nielsen.

Frank har en härlig känsla för språkets musikaliska egenskaper och lyckas på samma gång skriva sensuellt och intellektuellt, något som i vårt land numera är ganska sällsynt. När allt kommer omkring hyser åtskilliga konsumenter – också i Sverige – den inte alls så tokiga uppfattningen att lyrik bör unna brukas som njutningsmedel. Kanske kan man rentav begära av god diktkonst att den inte bara skall tala till intellektet utan också till andra delar av våra jag – på samma sätt som musik gör.

En annan fin diktare värd att upptäcka är finlandssvensken Gösta Ågren, som på höjden av sin levnads dana behandlas i en essä av Sven Willner.

Café Existens har som ambition att sprida kunskap om den nordiska litteraturen och sköter uppgiften föredömligt. För 130 kr pg 34 11-3 får man fyra nummer och tillfälle att bekanta sig med författare som Hans Herbjørnsrud, Paal-Helge Haugen och Vagn Lundbye, ordsmeder från trakten som på kartan inte alls ligger särskilt långt från våra egna.

Karl Nordlander

Rättelse

TYVÄRR föll en rad bort i gårdagens streckare om Hugo Ball och gjorde ett stycke svårförståeligt. "Att magra av vår tids rocktextförfattare hämtat inspiration hos Hugo Ball bör man inte glömma om man är intresserad av det religiöst-anarkistiska budskap Ball förmedlade och som under de senaste decennierna genom rock- och punkmusiken fått en massmedial spridning" skulle det vara.

under strecket

INTRIGHJÄRNAN OCH DET SOCIALA APSPELET

Den mänskliga hjärnan är den sista stora utmaningen för biologin. Människohjärnan, den mest komplexa strukturen i det kända universum, ställer oss inför urgamla filosofiska gåtor och paradoxer rörande förhållandet mellan kropp och själ. Kommer vi någonsin att kunna förklara hur hjärnans konglomerat av atomer har bibringats icke fysiskt förklarliga egenskaper som självmedvetande?

Problem av denna typ undviks traditionellt genom att man behandlar kropp och själ var för sig. Religion och vetenskap har med samma dualistiska sofism kunnat leva sida vid sida under tre sekler genom att avsiktligt förbise att de båda antagonistiska disciplinerna faktiskt beskriver samma universum.

UNDER SENARE TID har man, under paraplybeteckningen "kognitiv vetenskap", sett ett livligt fraternisande mellan å ena sidan filosofer, dataexperter och fysiker och å den andra psykologer och företrädare för olika neurovetenskaper. Denna tvärvetenskapliga korsbefruktning har alstrat en vildig litteratur om förhållandet mellan hjärnan som fysisk struktur och mentala fenomen som medvetande. Efter att ha läst ett antal alster i genren, kan jag generellt konstatera, att den karaktäriseras av överdriven abstraktion, paradoxmakeri, datafiskering, holistiska mystifikationer och i det närmaste total brist på evolutionsteoretisk anknytning. Resonemangen utgår ifrån att hjärnan är något slags frisvävande informationsbehandlingssystem utan biologisk förankring och förflutet. Man har försökt skapa en kognitiv filosofi, trots att man saknar elementära kunskaper om hur en evolutionär psykologi skulle se ut. Få hjärnforskare har beaktat evolutionsteoretikern G C Williams retoriska fråga: "Är det inte rimligt att anta att vår förståelse för det mänskliga tänkandet skulle öka om vi visste för vilket ändamål det har skapats?"

Ett lysande undantag är den engelske experimentalpsykologen *Nicholas Humphrey*, som i *Consciousness Regained*, (1983, Oxford) och *The Inner Eye*, (1986, Faber) har framlagt en både fascinerande och revolutionerande teori om medvetandets utveckling och funktion. Humphrey, som för övrigt skriver briljant, är till skillnad från majoriteten av sina kollegor ingen sondagsdarwinist. Genom nära kontakt med etologer och zoologer har han insett, att hjärnan och dess derivation – medvetandet – inte är komplexa mekanismer som bara råkar existera, utan att de är överlevnadsbefrämjande organ/system, adapterade för ett visst syfte genom en lång historia av naturligt urval.

Människor, schimpanser och gorillor är ganska smarta primater med förhållandevis stora hjärnor. Varför är de så intelligenta? Vilken är intelligensens funktion? Den konventionella och intill helt nyligen allenarådande förklaringen i människans fall är att vi är intelligenta därför att vi är verktygstillverkare. Praktisk uppfinningsrikedom är enligt denna tolkning intellektets primära funktion. Människan i teknologisamhället ser sig företrädesvis i rollen av *Homo faber* – verktygstillverkaren – som med hjälp av ständigt intrikatare tekniska proteser – från grävpinnar och stenyxor till massagestavar och laserkanoner – har kommit sig upp i biosfären. Denna praktiska, objektinriktade intelligens förkroppsligas av R Crusoe – puritan, kapitalist och teknokrat – som genom nykter driftighet, i sitt anletes svett, ensam besegrar Darwins "Hostile Forces of Nature".

HUMPHREY BETVIVLAR starkt att den förhistoriska människans predikament liknade Robinsons. Tillgängliga studier av primater, prelitterata samhällen och Medelsvensson tyder inte på att det dagliga knoget kräver några originella tankeinsatser. Människan lär sig, i likhet med bofinkar och babianer, de grundläggande tricken genom instinkt, trial-and-error och imitation, snarare än genom intellektuell insikt. Om man lever i fasta grupper, där man kan tillägna sig de grundläggande, livsuppehållande rutinerna genom inlärning, behöver man inte tänka självständigt. Det relativt trygga livet i gruppen blir då en ersättning för, snarare än en sporre till, intelligens. Vi lever i den villfarelsen att intellektuell kapacitet är direkt korrelerad till teknologiska prestationer. Under de två miljoner år då människohjärnan har svällt upp som en blötlagd murkla (tredubblats) var den teknologiska framstegstakten knappast skönjbar. Under en miljon år producerade *Homo erectus* monotont samma patetiska, tafatta utensilier.

Mysteriet med människans skenbart "våldsamt överdimensionerade" hjärna drev evolutionsteorins andre fader A R Wallace, om inte till spriten, så dock till spiritismen. Han ansåg att en 50 procent förstorad gorillahjärna borde ha varit helt tillfyllest för att klara sig i primitiva människosamfund. Humphreys förklaring till hjärnhypertrofin är att organet har som funktion att underlätta bärarens förmåga till psykologisk insikt, vilket i sin tur leder till framgång i sociala intriger. Denna aha-upplevelse drabbade honom 1971 då han, besatt av personliga problem av sexo-social karaktär, studerade gorillor på Virungavulkanernas sluttningar. Han slogs av att deras observabla liv tedde sig som en ytterligt oproblematisk pastoral: föda fanns i överflöd, naturliga fiender saknades etc. Han såg dem aldrig göra något påfallande intelligent eller ens fiffigt.

Från laboratorieförsök visste han att gorillor under artificiella villkor kan utföra betydande intellektuella prestationer. Varför hade evolutionen, som är ognare än M Thatcher, utrustat dem med en potentiell intelligens, som de i praktiken aldrig begagnade under naturliga förhållanden? Fast övertygad om att evolutionen aldrig genererar gagnlösa förmågor och begrundande Darwins ord att "den som förstår babianen skulle göra mer för metafysiken än John Locke", kom han till slutsatsen att gorillorna, som lever i komplicerade familjegrupper, använder sin intelligens till att hantera intrikata, sociala situationer.

Medlemmarna i gruppen – pappa, mammor (sic), barn – känner varandra intimt och vet sin plats men är ändå invecklade i en ändlös serie vardagliga konfrontationer. Gorillans stora problem är inte livet i djungeln utan andra gorillors beteende. Det är i relationerna med varandra som gorillorna måste kunna tänka, komma ihåg och kalkylera. För att överleva och fortplanta sig framgångsrikt behöver de en hög grad av social intelligens. Kort sagt, intelligens främsta funktion är, enligt Humphrey, att hålla ihop samhället. Människans ekologiska imperialism är helt avhängig det unika, kooperativa, sociala system, som först öppnade jägar- och samlarnischen och som via jordbruksrevolutionen fört oss till hypokondrisk postindustrialism.

FÖRUTSÄTTNINGEN för att våra förfäder skulle kunna överleva i denna socialt involverade livsform var att de kunde relatera till och manipulera varandra. För att klara sig måste de ha varit ytterst framgångsrika psykologer. Förvånande liten tid gick förmodligen åt till livsuppehållet, cirka tre timmar per dag. Resten ägnades socialisering. Runt lägerelden konsoliderades "det sociala kontraktet", vänskaper vidmakthölls, groll vårdrades, problem diskuterades, fiendskaper formades, kärleksaffärer inleddes etc. Socialiserandet tog allså upp huvuddelen av tiden. Under ytan i alla mänskliga samhällen pyr det av hat, avund, svartsjuka och misstankar. Dessa konflikter tillåts dock sällan att eskalera till okontrollerbara former men det fordras subtilt, psykologiskt fotarbete för att hålla dem inom det hanterligas gränser.

En ändlös serie vardagliga konfrontationer hos en grupp apor ledde Nicholas Humphrey till teorin att det mänskliga intellektet har utvecklats ur ett behov av socialt intrigerande.

Den fundamentala fördelen med socialt liv är samarbete; den främsta nackdelen är en benhård konkurrens om begränsade och vitala resurser – föda, honor etc. Både samarbete och konkurrens fordrar att deltagarna kan förutsäga varandras handlande. Varje individ har det dubbla intresset att bibehålla gruppstrukturen och samtidigt att efter förmåga exploatera och utmanövrera andra medlemmar av gruppen. Sociala primater tvingas av systemets logik att vara beräkknande.

Det sociala apspelet, med intriger och kontraintriger, kräver väsentligt större intellektuella resurser än vad som fordras för termitfiske och för att undvika leoparder. Den som via eget beroende önskar påverka en intelligent motpart, måste räkna med att invecklas i en ömsesidig manipulation, där båda kontrahenterna ständigt är beredda att ändra taktik eller målsättning, vilket förutsätter en väl utvecklad förmåga att antecipera alternativa motdrag i ett komplicerat, psykologiskt schackspel.

FÖR ATT KUNNA klara av denna livsviktiga uppgift har vi, enligt Humphrey, utvecklat ett superstrategiskt vapen, nämligen självmedvetandet. Om vi, som ga behaviourister, skulle försöka begripa oss på våra medmänniskor genom att helt asketiskt enbart observera deras yttre beteende skulle vi knappast ha en aning om vad de höll på med. Humphrey gäden elaka gissningen, att en rål som inte vet mer om andra rår än vad som dokumenterats avtl drygt halvsekels behaviouriska forskningsmöder, skulle vara defekt i rättssocialt savoir faire att den omedelbart skulle gå und. När vi skall bedöma andras betäde, nöjer vi oss sällan eller aldrimed att observera mosaiken av ye handlingar. Vi föreställer oss i underliggande, djupare, kausstruktur av känslor, minne, planavsikter etc. Det är på den basem anser oss begripa deras handlde. Vi föreställer oss kort sagt, i de har ett medvetande och att dätta på det hela taget är likartat vårt eget.

Någ gång under hominidernas utvding uppstod ett nytt slags sinsorgan, med Humphreys fraset inre öga", som inte registrerar yttervärlden utan hjärnan självrecis som andra sinnesorgan gen inre öget en bild av sitt infoationsfält, vilken är likt med andra gan danade av evolutionen genat information som hjärnan av användt och som befrämjar organismen verlevnad. Medvetandet ger oss privilegierad tillgång till vissa våra egna hjärntillstånd. Ett medvetet djurs hjärna går så att säga på autopilot, under det att en medvetna hjärnan kanen som föregick det intelligta handlandet, sensationen som medsagade sinnesintrycket etc.

DEN FÖRSTA hypotetiskt medvetna urmänniskan skulle, i förhållande till sina parsariska och omedvetna medhoinder, ha en överlägset bättre tur i sitt eget beteende genom sitt förvärvade, introspektiva kapacitet. Men introspektionens verkliga poäng är att vi kan projicera vårt självmedvetande på andra vår medvetna analys av vårt eget beteende utgör en modell för att förklara andras. Vi kan föreställa oss hur det är att vara i någ annans skinn, eftersom vi vet hur det känns att vara i vårt eget. Genom att göra en medveten modell av vårt eget beteende, om än grovt tillyxad, kan vi pragmatiskt använda denna modell för att förstå de djupare och osynliga drivkrafter, som dikterar andras beteende.

I evolutionära termer måste detta ha inneburit ett radikalt, adaptivt framsteg. Den första självmedvetna hominiden som kunde göra realistiska gissningar om sina rivalers inre liv, måste ha åtnjutit enorma, biologiska fördelar. Tankelänsing är inget ockult fenomen; det är vad vi alla mer eller mindre framgångsrikt sysslar med hela tiden.

Vägen låg öppen för det typiska, mänskliga, hypersociala relationssystemet med sympati, medlidande, bedrägeri, förräderi etc. Den egna gruppens medlemmar blev både med- och motspelare. Om psykologisk begåvning är korrelerad till social framgång, som i sin tur ger utdelning i biologisk hårdvaluta (dvs bättre än genomsnittligt fortplanttningsresultat), kommer alla ärftliga dispositioner som både individens förmåga att genom naturpsykologisk talang överlista mindre begåvade medspelare att spridas snabbt i genpoolen. När systemet väl är etablerat finns ingen återvändo; en evolutionär kapprustningsspiral kommer att driva upp arnms (psykosociala) intelligensnivå.

Våra stora hjärnor är alltså en adaption, för att vi skall kunna vara framgångsrika psykologer, vilket är en förutsättning för att vi effektivt skall kunna manipulera vära medspelare i det enormt komplicerade, sociala intrigspel som konstituerar det mänskliga samhället. Vår intellektuella förebild bär väsentligt större likheter med Niccolo Machiavelli än med Albert Einstein.

Svante Folin är författare och kritiker.

SvD 86.08.19